

BÄFVERNYTT

OKTOBER 2013

Nr 3/2013 (Nr 55 från starten)

Det Härnösand som varit...

Torghandel 1962

Foto: Bo Hellman

Så har vår fotograf äntligen kommit till stadens hjärta, Stora torget. I förgrunden ser vi att en livlig torghandel pågår. Längst fram till höger ser vi en s. k. korvvagn. Kan det vara korvhandlare Skoglund? Han gick ett tragiskt öde till mötes i sin korvvagn. Det var på sommaren och korvvagnen omgjord till glasskiosk. Han råkade få en geting i munnen. Sticket gjorde att han omgående kvävdes till döds. En annan känd torghandlare var "Fru Vestin". Mestadels sålde hon bär, frukt och grönsaker. Hur långt fram i tiden pågick denna typ av torghandel? Är det någon av våra läsare som vet mer om detta? Bakgrunden domineras av det s. k. Edels-

värdska huset. Där huserade en av stadens många herrekiperingsaffärer, Sundströms. I nästa hus efter Köpmangatan hade optiker Nordlöw sina lokaler. Lite längre in, eller var det möjligen i samma hus, låg Vulkans lesaksaffär. Det huset finns i dag på Murberget. Därefter gick en smal gränd ner mot Skeppsbron. Jag tror att den hette Sjögränd. Efter denna gränd låg en charkuteriaffär, var det Bröderna Lundholms? Längre in på Köpmangatan fanns Blombergs järnhandel. I övrigt kan vi notera att bilparken mestadels tycks bestå av Volvo Amazon och Volkswagen.

FÖRENINGSPERSONAL

STYRELSE

Ordf. Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se
V. Ordf. Björn Thunberg 0611-13669
viceordf@harnoforskare.se
Kassör Agneta Olofsson 0611-22185
kassor@harnoforskare.se
Sekreterare Rigmor Öberg 0611-22188
sekr@harnoforskare.se
Ledamot Örjan Öberg 0611-22188
orjan@harnoforskare.se
Ledamot Ronny Norberg 070-693 8177
ronny@harnoforskare.se
Ledamot Monika Vennerbring 0611-24730
monika@harnoforskare.se

REVISORER

Sammankall. Hans Söderholm 0611-18482
hans@harnoforskare.se
Björn Nilsson 0611- 41092
bjorn.nilsson@harnoforskare.se
Margareta Wicander 0611-77050
margareta@harnoforskare.se

VALBEREDNING

Sammankall. Yngve Wiik 0611-76046
yngve.w@harnoforskare.se
Lennart Öhman 0611-72025
061172025@telia.com
Birgit Hallin 0611-22126
benny.hallin@telia.com

Nya medlemmar:
Ulla Nyholm, Älandsbro.

RED.KOMMITTÉ

Björn Thunberg 0611-13669
viceordf@harnoforskare.se
Ronny Norberg 070-693 8177
ronny@harnoforskare.se

REDAKTÖR

Vakant
redaktor@harnoforskare.se
Eller skicka via vanlig post till:
Örjan Öberg
Parkgatan 27
87152 Härnösand

ANSVARIG UTGIVARE

Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se

WEBMASTER

webmaster@harnoforskare.se

KLUBBMÄSTARE

Lennart Öhman 0611-72025
061172025@telia.com
Birgit Hallin 0611-22126
benny.hallin@telia.com
Anna-Britta Skoglund 0611-20120

MEDLEMSAVGIFT (2013)

Enskild medlem 100kr/år
Familjemedlem 35kr/år
Studerande upp till 18 år 25kr/år
Företag/Föreningar 200kr/år
Betala till Plusgiro 43 61 16 - 8
Härnösands släktforskare. Glöm inte att
ange namn, postadress och e-postadress.

Du glömmer väl inte...

...att Förbundet har två pågående projekt där det behövs frivilliga insatser.

Gravstensinventeringen och Namn åt de döda.

Det finns fortfarande flera församlingar i närområdet som är lediga.

All information om dessa projekt finns på [/www.genealogi.se](http://www.genealogi.se)

eller kontakta Björn Thunberg.

Sorg och glädje

Den gångna sommaren har inte mindre än två tunga sorgebud nått oss i föreningen. Två stora härnösandsprofiler har gått ur tiden, Thord Bylund och Per Näsström. Thord var en av Sveriges mest

kända släktforskarikoner. I mitten av förra seklet började han släktforska genom att på moped färdas mellan församlingsgårdarna i södra Norrland för att läsa i kyrkböckerna. Så småningom blev han arkivlektor på landsarkivet i Härnösand och var där en enorm källa för kunskap och inspiration för alla släktforskare som besökte arkivet.

Thord hade en äkta släktforskarhjärna, som rymde kunskaper om tiotusentals personer och släkter från Ångermanland med omnejd. Han visste historien bakom nästan varje hus i Härnösands stad och kunde till och med berätta att den svenska armén, efter att ha besegrats i slaget vid Sävar och Ratan, i oktober 1809 samlades för avmönstring i Härnösand precis på den plats där delikatessdisken på Hemköp idag är belägen...

Sådan var Thord, otroligt kunnig om detaljer och duktig på att berätta och inspirera. När jag själv i början av 90-talet började släktforska var Thord min stora inspirationskälla och en stor anledning till att jag vågade ge mig in i att forska i lite mer svårtillgängliga källor från 1500- och 1600-talets Ångermanland. Thord saknas djupt av oss släktforskare!

Per Näsström var inte i första hand släktforskare. Han var istället den stora eldsjälén när det gäller forskning kring Härnösands historia. En av hans största livsuppgifter var att försöka finna platsen för den så kallade Korsmässouden, där stadens vagga stod. I många år kunde man se Per på arkivet sökandes i gamla tomtlängder och stadshandlingar efter ledtrådar till

var denna, numera försvunna, plats låg. Att hitta Korsmässouden var Pers sökande efter den heliga Graal och, om jag har förstått det rätt, lyckades han glädjande nog verkligen hitta svaret under sin livstid. Nu har Härnösands stad förlorat en av sina allra mest passionerade vänner!

Mitt i sorgen efter dessa två profiler kan jag dock komma med ett riktigt glädjebud. En annan av den Ångermanländska släktforskningens profiler, snart 90-åriga Britta Ulander i Stockholm, har donerat sitt livsverk till Härnösands Släktforskare. Hon har i 70 (sjuttio!) år forskat kring släkter, människor och bygder i Bjärträ socken och lämnar nu allt sitt gedigna forskningsmaterial (mer än 30 pärmar!) till vår förening. Vi är oerhört tacksamma över detta och kommer att förvalta det förtroendet genom att skapa någon form av sockenskiva för Bjärträ, vilken kommer att bli en guldgruva för alla med rötter eller släktingar i Bjärträ. Tack Britta!

Med detta önskar jag er alla en fortsatt skön höst och när ni tänder stearinljusen därhemma i höstmörkret – tänd ett extra för Thord och Per!

Nils Gissler—Härnösands bortglömde snille

Text och bild Lars Högberg

Nils Gissler och den omvända barometer-effekten.

Vi fortsätter med del 2 i serien av berättelser från vår berömda 1700-talsläkare och vetenskapsman Nils Gisslers levnad.

Ett av Nils Gisslers främsta vetenskapliga intressen var meteorologi. Han planerade att ge ut en längre avhandling, "Meteorologia", men gick tyvärr bort innan den var färdig. Han hade studerat för Anders Celsius under studieåren i Uppsala och denne hade bl. a. konstruerat vår moderna termometerskala med utgångspunkt från vattnets frys- resp. kokpunkt. Nils Gissler hade skaffat sig den tidens bästa instrument i form av en termometer och en barometer tillverkade av instrumentmakaren Ekström i Uppsala, som även hade Carl von Linné och Pehr Wargentin som kunder. Ekström hade förbättrat instrumenten genom att vända Celsius skala "rätt", med 0 vid fryspunkten och 100 vid kokpunkten. Dessa instrument finns uppräknade bland Gisslers kvarlåtenskap i bouppteckningen.

Gissler studerade i egenskap av läkare i Härnösand hur väderleken påverkade olika sjukdomar. Dessutom gjorde han täta avläsningar av sina instrument och meddelade detta till Kungliga Vetenskapsakademien i Stockholm, som har världens äldsta kontinuerliga temperaturavläsningar.

Genom sitt noggranna iakttagande och noteringar

upptäckte han efter hand att havsytans nivå varierade med barometerståndet. Han fann att då lufttrycket steg sjönk havsytan och vice versa. Detta var en helt ny vetenskaplig upptäckt, den s k omvända barometer-effekten.

Denna banbrytande upptäckt uppmärksammades nyligen på ett högst oväntat ställe. I tidskriften "Bulletin of the American Meteorological Society" Vol. 80, No. 4, April 1999, sid 675-682

skriver Gunnar I. Roden från University of Washington och H. Thomas Rossby från University of Rhode Island, en utförlig artikel om Nils Gissler: "Early Swedish Contribution to Oceanography: Nils Gissler (1715-71) and the Inverted Barometer Effect."

Först beskriver de Gisslers levnad och gärning i Härnösand, illustrerad med bilder av Härnösands gymnasium 1750, Stenklyfts karta från 1646 och nu-tida klapperstensstränder på Härnön.

Därefter bekräftar de att Gisslers upptäckt av den s k omvända barometereffekten, d v s att lufttrycket påverkar havsytans nivå, i dag tillämpas inom den oceanografiska vetenskapen världen runt. Artikeln avslutas: "As a result of the authors' efforts to revive the memory of Nils Gissler's contribution to Swedish science in the 1700's, the Friends of the Härnösand Gymnasium will consider adding Gissler's name to a banner of distinguished pupils located in the old gymnasium in Härnösand."

I Kungliga Vetenskapsakademiens tryckta handlingar kan vi läsa Gisslers egen rapport från år

Ungefär så här kan det ha sett ut när Nils Gissler gjorde sina mätningar.

ANLEDNING,
At finna Hafvets affall för vissa år.
Af Lectoren i Hernösand, Doctor
NILS GISSLER

§1

Emedan proportion af Hafvets förminskning emot vissa år, kan, för mångahanda orsaker, blifva skiljaktig, ifrån den ena tiden til den andra: såsom utaf hafvets olika utdunstning: växternas olika myckenhet: torra landets olika vidd och upodlande: vatnets olika tryckning i anseende til Hafvets olika diup, hålens olika myckenhet och storlek uti hafsbotten: Hafvets olika figur med mera, som Sal. Herr Professor ANDERS CELSIUS vist i Kongl. Svenska Vetenskaps Acad. Handl. för år 1743. p. 47, och det alltså kan vara ovist, om Hafvets affall för vissa år alltid behåller samma proportion, som det nu har i vår tid; Fördenskul har jag, på följande sätt, sökt utröna, om icke något medel skulle gifvas, at säkert finna lik- eller olikheten på vissa år.

§. 2. Jag lät förfärdiga af fet furu et stycke om 4 alnar långt och 2 tum i fyrkant; detta trästycke deltes i geometriska tum och halfva linier, efter den schala, som är vid Herr Instrumentmakarens EKSTRÖMS Barometer, och när medelmåttigt vatn ungefärligen var här vid Hernösand, fastspikades det samma väl vid en uprätstående stock, som var nedpålad och fästad vid en sjöbod härstädes, lemmandes hälften deraf ofvan och andra hälften under vatnet.

§. 3. Den 23 Jan 1746 utmärktes på förenämde schala det högsta vatnsprånget, som då var denna vinter kl. 12 om dagen, hvilket jag kallar A. Den 21 April samma år, var det minsta, då vatnet stod 28 tum nedanför A, som med B kan betecknas. D. 14 Decemb. näst för Jul e.m. stod vatnet 5 tum ofvanför A, och alltså högre än den 23 Jan. förl. Vinter.

§. 4. Utaf det at jag ofta eftersåg vatnets ändring på denna schala, märkte jag, at Barometerns stigande och fallande hade tämmelig öfverensstämmelse med vatnets; derför började jag i Augusti månad förl. Sommar, at på samma tima, som Barom. och Therm. högder blefvo upteknade, at upskrifva hafvets; då jag alltid räknade ifrån A på schalan, såsom det högsta språnget som varit samma år: E. g. den 30 Nov. kl. 3. e.m. Barom. 25.5. Therm. 5. infr 0. Hafvet 15 tum infr A.

§. 5. Af förenämde Rön har jag funnit, at de mästa träffa in derutinnan, at så ofta Barom. stiger, så faller Hafvet, och så ofta den faller så stiger Hafvet.

Den 13. Junii 1747.

Rapporten innehåller mycket mer av intresse, som vi får anledning att återkomma till. Som en parentes kan nämnas att Gissler bodde vid Köpmangatan mitt i Härnösand och hans svåger Carl Eurenus ägde en gård med sjöbod strax nedanför. Man kan nog tänka sig att det var vid den sjöboden han fått lov att spika fast sin mätbräda.

Att släktforska...

är som att läsa den bästa av alla deckare och att veta att det spännande aldrig tar slut. Dessutom är Du själv huvudpersonen.

(En betraktelse av Niklas Hertzman som tillhör ledningen för Arkiv Digital)

Medlemsmöte april

Text: Rigmor Öberg

Mötet öppnades av vår vice ordförande Björn Thunberg.

Efter en kort föreningsinformation hälsade han kvällens föreläsare, Carina Strömberg, välkommen.

De flesta av oss känner Carina som tidigare chef för Landsarkivet i Härnösand. Numera bor hon i Malgovik som ligger i Vilhelmina kommun.

Kvällens föredrag kallar hon ”Nybyggare i Lappland”. Hennes man härstammar från en nybyggerfamilj i sjunde generationen, vilket gjort att hon intresserat sig för södra lappmarkens historia. Den aktuella tiden är början på 1700-talet och framåt.

Nybyggarna i södra lappmarken följde Ångermanälven och Faxälven på sin väg uppåt och passerade Ramsele och Edsele bl.a. Det var människor från kusten som sökte sig uppåt till ett då ödeland men rikt på jakt och fiske. Kolonisationen av Lappland började och kyrkans motiv var att kristna samerna. Prästerna stod för att skriva skrifterna som skulle läsas. Man ville bebygga ödeplatser och skattlägga jorden som skulle brukas. Lappmarksplakaten 1673-1695 och lappmarksreglementet 1749 kom till då man bestämde villkoren för svenska och finska män som slog sig ner i trakten. Det var många män från kusttrakterna som sökte sig hit upp eftersom man blev befriad från soldatuppdrag och skatt i 15-30 år, beroende på hur bördig mark man tilldelats. Men man var skyldig att bebygga området och odla marken. Samerna arbetade med renskötsel, jakt och fiske men många samer ansökte om att anlägga nybyggen och det godkändes. Lappskafteland innebar att enskilda samer betalade skatt och hade rätt att bruka jorden. Nybyggarna och samerna lärde mycket av varandra. Det hände att man gifte sig med varandra över gränserna. De äldre och sjuka stannade kvar i nybyggerland då samerna flyttade iväg med sina renar. Ett gott samarbete hade uppstått mellan dem. Syneförrättningen gick till så att nybyggaren ansökte om nybygget.

Landshövdingen skickade länsman och 2 ojäviga nämndemän för att ta reda på nybyggets omfattning. Nybyggerättigheterna kunde säljas och när de skattefria åren gått blev det ett hemman.

I syneprotokollet skrevs in hur många lass hö/myrslått som skulle tas ut från marken, hur många hus och uthus som skulle byggas och det gick länsman och nämndemännen runt och noterade.

Den 1:sta nybyggaren, Daniel Danielsson från Åsele, kom till Vilhelmina 1776 som då hette Volgsjö. 1804 fick Volgsjö nytt namn och kom att heta Vilhelmina efter Gustav IV:s hustru Fredrika, Dorotea, Wilhelmina, Sofia, Ulrika av Baden. Även Fredrika och Dorotea socknar fick namn efter drottningen.

Berättelsen om nybyggare i Laxbäcken Lars Larsson och Mats Matsson kom hit och ansökte om att få bosätta sig här. Lars gifte sig med Britta Erika 1846 och 23 december 1846 föddes en dotter och senare 6 barn till. Som i många andra familjer dog några av deras barn. De levde och verkade där några år, men marken var inte den bästa, så på Åsele marknad fick de höra talas om Marsboliden som de köpte år 1856 för 37 riksdaler och 50 öre. Flytten företogs till fots och den fick göras 2 gånger för att få med sig barn, bohag och kreatur. 1867-1868 var svåra nödår i Sverige och missväxt och hungersnöd var vanligt hos befolkningen. Säd och potatis delades ut från socknen men nöden var stor och många valde att emigrera till Amerika. Många av nybyggarna i Marsliden blev i senare generation nybyggare men i Amerika. Carina berättade om boken ”I Marsfjällets skugga” av Bernhard Nordh där Jonas Larsson berättat om livet som nybyggare i södra Lappland.

En frågestund avslutade föredraget och Björn tackade med Bäfvernytt och ett SKARE-ljus samt applåder från de närvarande.

En trevlig fikastund avslutade denna aprilkväll.

Fullsatt i Mittnordensalen när Carina Strömberg redogjorde för de umbäranden som nybyggarna i Lappland fick utstå.
Foto: Örjan Öberg

DNA—vad är det och varför?

Hör du också till dom som funderar över ”det här nya med DNA”?

Många ställer frågor om detta. De flesta av oss kommer väl ihåg Peters föredrag i ämnet för något år sedan. Men vad är det och hur gör man? Ja, frågorna är många.

För att besvara en del av frågorna har Peter lagt ut lite information på ”nätet”.

På adressen <http://sjolunds.se/dna-genealogi/> finns en del information att läsa.

Sitt DNA-föredrag har Peter hållit många gånger hos släktforskarföreningar över hela landet samt både i fjol och i år samband med Släktforskar dagarna. Föredraget finns sen en tid tillbaka på en internetsite som heter ”Fakultet X”. Adressen dit är <http://media.medfarm.uu.se/play/kanal/45/video/3039>

Det amerikanska företaget ”Family tree DNA” med internetadressen

<http://www.familytreedna.com/> har mängder av information i ämnet. Detta är dock på engelska och kan delvis vara svårt att förstå. På svenska finns en bok ”Genvägar” författad av Magnus Bäckmark. Boken omfattar knappt 100 sidor och kan bl.a. köpas från Rötterbokhandeln på Släktforskarförbundets hemsida www.genealogi.se. Bokens ISBN-nummer är 978-91-637-2185-4 och kan med hjälp av detta beställas i varje bokhandel.

Alla ovanstående adresser kommer att finnas som klickbara länkar på vår hemsida www.harnoforskare.se.

Örjan Öberg

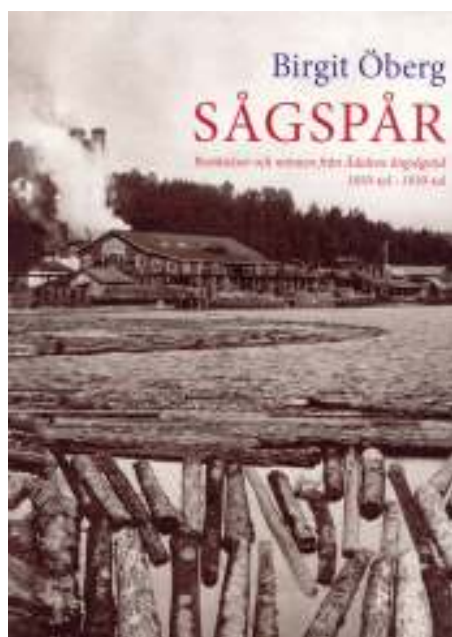
Boktips

Ni kommer väl ihåg förra höstens första medlemsmöte, författaren Birgit Öberg berättade om arbetet bakom sin nya bok SÅGSPÅR. Budskapet då var att boken skulle finnas i handeln inom någon månad. Av olika orsaker blev bokens utgivning fördröjd.

Sedan i början av sommaren finn nu boken ute i handeln. Bl a på Öbacka bok i Härnösand.

Så här beskrivs boken enligt texten på omslagets baksida: Sågspår är en dokumentär skildring av fyra generationer i en Ådalsfamilj med lastageplatsen Hammar och ångsågssamhället Strömnäs vid älven i centrum. Mor, dotter, dotterdotter och dotterdotterns dotter var alla barnfödda i Ådalen och gifte sig med en inflyttad, driftig ung man som försörjde familjen genom trävaruhandel eller genom att bygga och driva en ångsåg. Kvinnorna har platsen i förgrunden, vid sin sida har de mannen, barnen, vännerna, byborna, skogen, älven, ångsågarna, massafabrikerna och industrialisering-

en. Framgångstid och motgångstid. Titeln Sågspår syftar på spåren från denna tid—de som ännu finns kvar eller de som håller på att försvinna och glömmas bort.

Hemsö Historia

Ar 1991 gav Hemsö IF ut boken "Hemsö Historia". Det var ett resultat av en studiecirkelverksamhet om öns historia som sammanställdes inför en hemvändardag samma år. Till redaktör utsågs Tord Lindh. Eftersom han kände att det fanns mer material att "gräva fram" valdes tillägget "del 1".

Boken såldes bra och gav ett ekonomiskt överskott. Hemsö IF:s styrelse beslutade att överskottet skulle användas till fortsatt forskning om Hemsöns historia samt bekosta tryckningen av del 2.

Efter drygt 20 år och med samma redaktör står nu del 2 klar. 182 fullpackade sidor i A4-

format. Boken är indelad i 17 kapitel med rubriker som: Brott och straff, Fartyg och sjöfart, Föreningsliv, Hemsöprofiler, Olyckor, mm. mm. För många kan Per Svanbergs långa artikel "Hemsö kapell vadan och varthän" vara av stort intresse.

Tack vare det varierande innehållet kan boken vara av värde för en bredare allmänhet än de som har någon anknytning till Hemsön. T.ex. den allmänt historieintresserade och den som vill veta mer om hur folk levde i "äldre dagar". Allt detta till det facila priset 125 kronor. Den som är intresserad av att köpa ett exemplar kan kontakta Örjan Öberg, tel. 070-653 41 27 eller e-post orjan@bakskuru.se.

Lyckad ättlingaträff i Säbrå och Härnösand

9 – 10 augusti 2013

Ättlingar till Laurentius Svenonis (1507-1573) samlades till en ”strålande och strilande” sammankomst. Augustivädret dessa dagar bjöd på ömsom strålande sol och ömsom strilande regn. Arrangör var kulturföreningen Laurentius Svenonis och Stormor i Dalom.

Totalt deltog c:a 200 ättlingar från Kalix i norr till Köpenhamn i söder. Läger man dessutom till medföljande släktingar uppgår besöksiffran till c:a 300 personer. Vid invigningen i den fullsatta Domkyrkan på fredagskvällen 9/8 kunde vi räkna in drygt 400 besökare. Lika många besökte Säbrå kyrka lördagförmiddag 10/8.

Bland programpunkterna de båda dagarna kan nämnas: **FREDAG 9/8.** Riksarkivet och Arkivcentrum Nord var öppet för visning av forskarsalar och arkiv. Björn Thunberg höll en mycket välbesökt föreläsning ”Ättlingaverk från idé till verklighet” + en repris på Murberget dagen efter.

Sambiblioteket: Peter Sjölungs föreläsning bar titeln ”Med DNA-test hittar Du släktingar världen över och kan spåra Dina rötter 100000 år tillbaka” och den lockade många besökare. Hans Erik Bergmans föreläsning ”Nedslag i Härnösands historia” var också välbesökt.

Invigningen av ättlingaträffen hölls i Domkyrkan och inleddes med spelmansmusik av systrarna Anna och Jenny Lindmark. Därefter förrättades invigningen av domprost Tor Frylmark.

Hälsningsanförande hölls av kommunfullmäktiges ordf. Göran Norlander. Kulturföreningens ordf. Yngve Wiik hälsade välkommen och gav en bakgrund till ättlingaträffen. Därefter följde en ½-timmes konsert av mezzosopranen Astrid Robillard och hennes ackompanjator domkyrkoorganist Lars-G. Fredriksson. Deras framträdande blev kvällens absoluta höjdpunkt och blev mycket uppskattat.

LÖRDAG 10/8. Riksarkivet höll öppet för visningar. Säbrå kyrka välkomnade en talrik skara

till ”platsen där det hände” d v s den kyrka och församling i vilken anfadern Laurentius Svenonis tillträdde som den förste Lutherske kyrkoherden 1543. Komminister Ulf Andersson höll först en kort andaktsstund. Därefter gav Yngve Wiik en presentation av Säbrå kyrka och bygden från 1500-talet fram till i dag. Han redogjorde också för vad man vet om Svenonis och Stormor. Mitt under redovisningen stördes den av att två obekanta personer högt samtalande om vad som pågick i kyrkan. Efter en stund kunde de församlade konstatera att de båda personerna som spelade teater var Laurentius Svenonis och Stormor i skepnad av Torgny Åström och Karin Björklund Johnsson. Sammankomsten i Säbrå kyrka avslutades med att Titti Sjöblom och Ehrling Eliasson framförde ett trevligt och varierat sång- och musikprogram. I Församlingsgården samlades många vid det efter-följande kaffet. Säbrå Hembygdsgård hade öppet under dagen för bl a servering och visning av en textiltställning. Under eftermiddagen bjöds intresserade besökare på en stadsvandring i centrala Härnösand med Carin Hiort som ciceron. Murberget drog många besökare under lördagseftermiddagen och kvällen. Bl a utställningen Murberget 100 år, spelmansstämma och spelmanskonsert i Murbergskyrkan blev en värdig avslutning på dagen och hela ättlingaträffen.

Text: Yngve Wiik

(Några bilder från träffen finns på nästa uppslag).

Några bilder från ättlingaträffen

Foto: Örjan Lek

Bilden ovan från ett föredrag i Mittnordensalen på Riksarkivet. Bilden till höger från invigningen i Domkyrkan.

Till minne av Thord Bylund

Av

Björn Thunberg

För att nedteckna de här raderna har jag som stöd använt mig av Arkiv i Norrland 18. En skriftserie utgiven 2004 av Landsarkivet Härnösand – Thords tankar.

- ”En bukett intressanta berättelser som vid rätt beröring kan fröja av sig med lite kunskap... eller varför inte som framgement ur ”Thord Bylunds arkiv” Redigerad och bearbetad av Louise Nyberg.

Som Härnösandspojke passerade Thord många gånger Landsarkivets hus (då på Nybrogatan 17) men då fanns inte det minsta intresse av att gå innanför dörrarna.

Vid sin militärtjänst i Stockholm träffar han av en slump en värnpliktig, född uppe i Backe, Fjällsjö. Han visar en för Thord fascinerande utredning.

Thord i sin rätta miljö. Foto: Okänd

Att själv bo i en stad med landsarkiv och inte ha åstadkommit något liknade gör att han bestämmer sig för att göra något åt saken. Hans plan går ut på att fråga ut sin farfar och farmor om deras släktbakgrund under julpermissionen.

Med den inhämtade uppgiften om att farmors far varit kyrkomålare med släktnamnet Lindstedt stiger Thord in på landsarkivet i december 1959.

Hur det gick med hans släktutredning och mycket mer om hans liv i arkivens-värld kan du läsa i "Thords tankar".

Boken finns att låna på Sambiblioteket och hos Landsarkivet.

I december 2002 höll Thord Bylund ett föredrag för Härnösands släktforskare-förening i Arkivhuset på Nybrogatan 17. Föredraget kallades "Tack och avskeds-föreställning". Det kunde lika gärna stå "cirkeln är slutet". I den lokalen öppnades landsarkivet 1935 och här påbörjade han sin släkt-forskning vid jultiden 1959.

År 2000 belönades Thord med kunglig medalj "För framstående insatser inom släktforskningen".

Jag minns det fortfarande första gången jag träffade Thord.

Det var naturligtvis på Landsarkivet. Jag var en rätt så blasé 14-åring som fått PRAO-plats på arkivet. Första veckan, som jag då tyckte blev ganska trist, bestod arbetet av att t.ex. byta lysrör etc.

Inför vecka 2 fick jag veta att på måndag skall du möta Thord Bylund och till mötet skall du ta med dig några släktingars namn. "Namnen?" Jag förstod ingenting, så jag försökte luska ut vad det kunde betyda.

Så jag, som tidigare inte varit speciellt intresserad av släkten, fick ställa frågor till pappa och mamma.

Kl. 11.00 skulle jag möta Thord. Bortkommen och tämligen osäker står jag där när han dyker upp. Han ser vänlig ut men hans röst är bestämd. "Har du namn åt mig?" säger han och jag lämnar över lappen. Ta du lunch nu så skall jag se vad vi kan hitta.

Det var min första kontakt med Thord. Det blev många råd från honom. Bland annat sa han "inte stirra dig blind på titlar". "Alla människor är lika viktiga för att skapa histo-

ria".

Thord var för det mesta på arkivet så man kunde oftast nå honom. Vi utbytte information och frågor till honom blev många. Med åren har jag träffat andra forskare runt om i landet och fått ta del av deras kännedom om Thord och därmed förstått att en bättre mentor i släktforskning var svårt att få. Thord var känd i hela landet.

Att jag började med att träffa så kallade "kändisar" tyckte Thord var intressant och även här kunde han ge råd om hur man skulle hantera dessa möten. Den första "kändisen" blev Helen Sjöholm och jag var nervös. Thord sa då - "se henne inte som kändis, se henne som en vanlig trevlig person." Det är lätt att säga, tänkte jag, men det fungerade. Idag tänker ofta på det här.

För mig var Thord inte bara en av de bästa släktforskarna och berättare, nej för mig är han också en ledstjärna i hur man skall närmar sig människor. Han kunde verkligen fånga upp dem och få dem intresserade av arkiven.

Två projekt i vilka jag haft Thords stöd och hjälpande hand är Daniel Ersson – Hemsö-adeln och kyrkoherden Laurentius Svenonius i Säbrå.

Sista materialet Thord skickade mig kom den 24 juli i år (se bif. antavla i Tidningen)

Ett varmt tack sänds till familjen Bylund för möjligheten vi haft att fått ta del av Thords tid och tankar.

Thord du fattas oss .

Ovan nämnda antavla återfinns på nästa uppslag. Avser sångerskan och skådespelerskan Maj-Britt Nilsson.

Studerade på Dramatens elevskola 1944-1947. Framträdde på Dramaten 1947-1951. Medverkade i filmen "Kvinnors längtan" med regi av Ingemar Bergman.

Gift 1951 med Per Gerhard (son till Karl Gerhard. De var bosatta i Cannes, Frankrike där hon avled 2006.

	2	4	8	16
Edmund Waldemar Nilsson f. 1879-08-19	Johannes Nilsson f. 1851			17
Landskrona d.	Riseberga sn d.		9	18
	Vaktkonstapel			19
Stockholm g.				20
	Emilia Charlotta Lagerholm f. 1852	5	10	21
	Karlskrona d.			22
Maj-Britt Nilsson f. 1924-12-11				23
Stockholm d. 2006-12-19				24
Cannes, Frankrike	Jonas Andersson Öberg f. 1860-05-05	6	12	24
	Nätra sn d.	Anders Jansson Öberg f. 1829 Skrike, Nätra sn d.	Jan Olsson f. 1792 Bjästa, Nätra sn d. 1875-02-21 Nätra sn	25
		Nätra sn g. 1855	Märta Andersdotter f. 1792 Öden, Nätra sn d. 1859 Nätra sn	26
	3	Anna Jonsdotter f. 1827-11-28 Rössjö, Sidenjö sn d.	13	27
Augusta Elisabet Andersson f. 1892-02-23	Njurunda sn		Margareta Olofsdotter f. 1784-11-01 Rössjö, Sidenjö sn d. 1866-02-22 Forse, Långsöle sn	28
Njurunda sn d.		7	14	29
	Märta Lisa Lundgren f. 1857-01-05 Åmynnet Nätra sn d.	Per Lundgren f. 1831 Bäck, Nätra sn d. 1901-02-21 Bäck, Nätra sn	Lars Petter Lundgren f. 1804 Genäsön, Nätra sn d. 1870 Nätra sn	30
			Sara Greta Persdotter f. 1799 Hälviken, Nätra sn d.	31
		Märta Brita Sundholm f. 1830-08-15 Åmynnet, Nätra sn d.	15	31
			Erik Jansson Sundholm f. 1804 Nätra sn d. 1890 Nätra sn g. 1823-11-09	
			Märta Lisa Andersdotter f. 1802 Bäck, Nätra sn d.	

Släktforskardagarna 2013

Årets släktforskardagar hölls 24 -25 augusti i Köping. Arrangerande förening var Västra Mälardalens Släktforskarförening i samarbete med Sveriges Släktforskarförbund.

Lokalerna var Ullvigymnasiet, där alla föredrag hölls. Själva mässan med alla utställare var lokaliserade i intilliggande Köping arena.

Invigningen hölls klockan 09.00 på Ullvigymnasiets skolgård. När jag kom till Köping strax före 08.30 låg ett tjockt dimtäck över staden. Detta lättade dock ganska snabbt och strax före invigningens början sken solen från en klarblå himmel.

Musikföreningen Lyran spelade före och efter invigningen.

Invigningstalare var Västra Mälardalens Släktforskarförenings ordförande Krister Jansson, Köpings kommunstyrelsens ordförande Elizabeth Salomonsson, Sveriges Släktforskarförbunds ordförande Barbro Stålheim samt Västmanlands landshövding Ingemar Skogö.

Temat för året var ”Bergslagen och järnet”.

Som vanligt fanns det många föredrag som anknyt till temat på många olika sätt. Huvudföredragare var Dick Harrison, vars bägge föredrag jag lyssnade på med stor behållning. Enligt mitt tycke var dock Kalle Bäck's föredrag med rubriken ”Byn, gården och människan under 1800-talet” det bästa. Vår

föreningsordförande Peter Sjölund höll sitt DNA-föredrag bägge dagarna. Även Anna Götlind's föredrag ”MIKROHI- STORIA En väg till kvinnornas osynliga historia” var mycket givande.

Dick Harrison är professor i Historia vid Lunds universitet och torde vara välkänd för de flesta. Mindre känd för en bredare allmän här nog Kalle Bäck. Också han professor i historia, vid Linköpings universitet. Han är också prefekt på Institutionen för studier av samhällsutveckling och kultur. Anna Götlind är professor i historia vid Stockholms universitet.

Även mässhallarna bjöd på en varierande konfekt av utställare.

Jag har inte sett någon officiell siffra på antalet besökare, men ryktet sade under lördagen var det 4000 besökare. Den totala besöksiffran torde vara c.a 6000 personer. Därmed skulle detta vara den mest besökta ”upplagan” av släktforskardagarna.

Nästa års släktforskardagar hålls i Karlstad 29-31 aug. 2014. Temat då är ”Migration-dåtid nu-tid framtid”

Text och bildmontage: Örjan Öberg

Det blå-gula bandet är klippt och 2013 års släktforskar dagar är invigda.

Kalle Bäck tog oss med på en resa genom Sverige 150 år tillbaka i tiden.

Dick Harrison verkade trivas med publiken.

Anna Götlind berättade om det vanligen glöms bort, kvinnans plats i historien.

Foto: Örjan Öberg

Efterlysning:

Hej släktforskarkollegor.

På 1940-talets början inträffade ett postrån i Tynderö, som slutade med en polisjakt. Båda rånarna åkte fast. Kan det finnas uppgifter om detta och var söker jag i så fall?

Har namnen på båda rånarna varav en ännu lever

Med vänlig hälsning, Christer Berggren.

Är det någon av våra läsare som vet något om detta? Kontakta då red.

I föreningens namn har följande CD-skivor tagits fram:

Hemsöbor 1847 – 1939. Innehåller c:a 4600 personer från 1570 och framåt. För åren 1847 – 1939 är uppgifterna kontrollerade mot tillgängliga kyrkböcker, SCB-utdrag och ”Sveriges dödbok 1901 – 2009”. Totalt c:a 8000 Arboksanteckningar om c:a 2900 personer. Födelse-, döds-, och vigselnotiser tillkommer. *Pris 350Kr.*

Säbråbor 1535 – 1844. *Pris 500Kr.*

Ljustorpsbor 1500 – 1800. Sammanställd av Folke Åsén. Konverterad till CD av Agneta Olofsson. *Pris 300Kr.*

Hemsöadeln eller Daniel Erssons ättlingar. C:a 32 500 ättlingar till Bonden i Utanö ”som ägde nästan hela Hemsön”. *Pris 400Kr.*

Stigsjö 1600 1800. *Pris 300Kr.*

Barbro Hammarhälft. Sammanställd av Peter Sjölund och Björn Thunberg. *Pris 300Kr.*

Nora Tingslag 1700 – 1799. Sammanställning av Britta Ulander. Nora Tingslag omfatta socknarna Bjärträ, Skog och Nora samt fram till år 1757 även Högsjö och Gudmundrå. *Pris 300Kr.*

Viksjö Byar och gårdar. Sigge Sjödins Viksjöbor 1500-1800 har nu omarbetats och överförts till CD (med diverse rättelser och tillägg). Kallas i det nya formatet för Viksjö byar och gårdar 1600 – 1800. *Pris 300Kr.*

Häggdånger. Häggdångers församlings bönder och båtsmän åren 1600-1800 med familjer och ursprung där sådant återfunnits. Vidare finns noterat hemmansägare under 1543-71 och domboksutdrag från 1640-tal till 1720tal. *Pris 350Kr.*

Härnösands Gymnasium 1650 – 1848. Innehåller uppgifter om studenterna på Härnösands Gymnasium 1650-1848 och något om deras härstamning. Det är arkivlektorn emeritus Thord Bylund som har tagit fram uppgifterna i arbetet med sin licentiatavhandling från 1972 Också licentiatavhandlingen finns med på skivan. *Pris 200Kr.* Ingen medlemsrabatt på denna skiva.

Högsjöbor 1542 –1900. Skivan som omfattar åren 1542-1900 innehåller uppgifter om tusentals personer, alla sökbara via inbyggd funktion i programmet.

Släktnamnsregistret finns att läsa på adressen: www.harnoforskare.se/hogsjonamn_01.pdf

Som underlag för skivan har Agneta använt Hugo Fälldin:s ”Högsjöbor” samt tillgängliga kyrkböcker och mantalslängder.

Pris 500Kr.

Portokostnader tillkommer.

Medlemmar i Härnösands släktforskare får 100:- rabatt på ovan angivna priser.

För beställning kontakta Agneta Olofsson.

B Föreningspost

Avs: Härnösands släktforskare
c/o Agneta Olofsson
Kastellgatan 26
87133 Härnösand

Program för hösten 2013

15 oktober. Släktforskaren Lárus Lárusson från Sollefteå presenterar sina isländska anor samt berättar om isländsk släktforskning.

19 november. Ej fastsällt program.

10 december. Ej fastsällt program.

18 mars 2014. Årsmöte.

Vi kommer också att annonsera i Tidningen Ångermanland samt skicka ut information till alla som lämnat sin mejladress.

Några ord från er redaktör...

Det här numret av Bäfvernytt var tänkt att komma i september. Sommaren är ingen period när jag sitter vid datorn och gör några större arbetsinsatser. Alltså—dålig planering att säga att det ska komma en tidning i september. När jag flyttade in till stan igen, efter mer än tre månader på landet, fungerade inte hemmadatorn med internet och nätverk. Man ska tydligen inte stänga av strömmen! Några sidor blir det dock under alla omständigheter. Det finns f. n. material till flera långa artiklar som måste delas upp på flera nummer. Bearbetningen av detta får ske när höstmörkret lägger sig och jag ”gjort vinter” i sommarstugan. Det saknas korta artiklar och då helst med nå-

gon bild till. Kanske max en sida. Sådant finns det alltid plats för. Har du varit på en släkträff i sommar? Eller du kanske har besökt platsen där farfars far bodde. Skriv gärna och berätta om dina släktforskaräventyr utanför arkiven, eller kanske tillsammans med någon annan släkting.
Örjan Öberg t.f. redaktör.

Här fanns det plats för ditt bidrag till Bäfvernytt